

der ikke er nogen Udsigt til, at de Forhold, vi lever under i Øjeblikket, er forbi lige med det samme, man maa muligvis forberede sig paa, at der i alt Fald kan gaa en Vinter til, og man ved ikke, hvorledes Kulturforslerne bliver i den Vinter. Regeringen har derfor ment, at det ikke var forsvarligt at lade disse mægtige Arealer henligge ubenyttede. Det er meget vanskeligt at paabegynde Arbejderne deroppe, særlig da det vil blive meget bekosteligt at faa Moserne bragt i en saadan Stand, at de kan udnyttes paa en virkelig rationel Maade.

Jeg vil meget indtrængende anbefale dette høje Ting at vedtage Lovforslaget i den Form, hvori det her foreligger, thi jeg tror, at Rigsdagen paatager sig et ikke ringe Ansvar, hvis den paa en Tid, da man bruger saa mange Penge paa saa mange forskellige Omraader, ikke skulde bevilge den Sum, som det her kan dreje sig om. Man maa jo dog ogsaa gaa ud fra, at disse Arealer har Værdi — har de det ikke, kommer vi vel heller ikke til at betale ret meget for dem. Jeg vil bede det høje Ting om at se med Velvillie paa Lovforslaget og underkaste det en hurtig Behandling, saa at det mulig kan blive gennemført i Løbet af de Dage, der er tilbage af denne Samling.

Kristensen: Det foreliggende Lovforslag er jo af ret omfattende Art — det er store Arbejder og store Arealer, der her er Tale om — og det er derfor sikkert, at det vil koste Staten store Kapitaler at gennemføre Planen. Planen har absolut min Sympati, men jeg antager, at det vil være umuligt i den korte Tid, vi har tilbage at arbejde i her i Tinget, at faa Lovforslaget gennemført. Jeg gaar nemlig ud fra, at Landstinget ønsker at faa Sagen drøftet i et Udvalg, da de Oplysninger, som ledsager Lovforslaget, jo ikke er særlig indholdsrige. Det var ønskeligt, om de Medlemmer, som ikke kender nøjere til Mosens Beskaffenhed og ikke har haft Anledning til at gøre sig nærmere bekendt med den, fik Lejlighed til at bese den, men det lader sig jo daarligt gøre i den korte Tid, der er tilbage. Jeg maa sige, at hver Gang jeg har besøgt disse Moser, er jeg blevet styrket i den Overbevisning, at det vilde være rigtigt, at Staten overtog Moserne. Jeg tror, at saa længe disse store Moser ligger paa Enkeltmænds Hænder, vil de vedblive at ligge hen øde og udyrkede. Ved Statens Overtagelse af Moserne vilde der opnaas særlig tre Ting: Først det, at der blev opdyrket et stort Stykke Jord, som hidtil ikke har været under Kultur. Vi

mener, det vilde være en stor Vinding, om man kunde faa de mange Tusinde Tønder Land under Kultur. Dernæst vilde der kunne fremskaffes Brændselmateriale i stor Stil, noget, som vi i høj Grad kan trænge til, henset til de sidste Aars høje Brændselspriser. Man har sikkert mange Steder berøvet Skovene mere Brændselmateriale end godt er, og det er sikkert, at der i mange af Landets Lavmoser og Enge er gravet Tørv, og at Jorden derved er forringet i den Grad, at den ikke egner sig til Plantevækst bagefter. Derimod er det sikkert, at disse Højmoser, naar Afvandsforholdene kom i Orden, vilde blive fortrinligt Land til Agerbrug. For det tredje skaffes der Arbejde til en hel Del Mennesker, som i Øjeblikket lever af Understøttelse. Jeg har den Tro, at mange af disse langt vilde foretrække et vellønnet Arbejde fremfor at leve af Understøttelse. Kunde man opnaa de tre Ting, jeg her har nævnt, var der efter min Mening vundet meget. Nu vil maaske en og anden sige, at mange staa tvivlende overfor den foreliggende Sag, og det er rigtigt. Mange mener, at Opgaven er og bliver urentabel for Staten. Jeg for mit Vedkommende deler aldeles ikke denne Anskuelse. Jeg tror, at Fremtiden vil vise, at det var godt, om Staten paatog sig denne Opgave. Det, der først og fremmest maa ordnes, er Afvandingen. Først naar det er sket, kan Moserne udnyttes paa tilfredsstillende Maade. Afvandingen vil ikke volde Vanskeligheder, da Mosernes Bund ligger saa højt over Havets og Fjordens Vandoverflade, at de kan afvandes ved almindeligt Afløb. Mosernes Bund ligger nemlig efter de fremkomne Oplysninger ca. 15 Fod over Havets Overflade. Mosernes øverste Tørvelag er jo som i alle Højmoser af løs Beskaffenhed, men naar Tørvemassen lettes og blandes, vil der sikkert fremkomme et godt Brændselmateriale, et Produkt, som egner sig udmærket til Brændsel i Fabrikker. Jeg har flere Udtalelser fra Fabriksbrug om, at Tørv af denne Beskaffenhed er et udmærket Brændselmateriale særlig under Dampkedler, hvor der skal skaffes stor Flamme. Ved Aalborg og Nørresundby ligger der, som bekendt, 5 store Cementfabrikker, og hvis de vilde bruge Tørv under Dampkedlerne, vilde det snart blive kendt i Moserne. En enkelt af Fabrikkerne, som jeg har noget Kendskab til, har i Sommer brugt en hel Del Tørv til sine Dampkedler, nemlig ca. 75—80,000 Tørv i Døgnet, og denne Cementfabrik gik endda kun for halv eller fjerdedel Kraft. Hvis den havde